

10 APR 2015

NORDLAND STATSADVOKATEMBETER

Justis- og beredskapsdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref.: 14/6745 ES LLE/bj

Vår ref.: Jnr. 2015/00118

Dato: 08.04.15

Hørings svar – Tilregnelighetsutvalgets utredning NOU 2014:10

Det vises til Justisdepartementets høringsbrev av 25. november 2014, der det inviteres til å inngi høringsuttalelse. Vi har valgt å kommentere noen utvalgte punkter.

Fristoversittelsen beklages.

1. Skyldevne

1.1.

Utvalget foreslår en endring i ordlyden i straffeloven § 44, for å understreke at det er retten som skal avgjøre om en tiltalt er psykotisk eller ikke i *rettslig* forstand. Det anføres at det tydeliggjør rettens ansvar og markerer at de sakkyndige ikke skal gjøre rettslige vurderinger. Spørsmålet er hvordan aktørene i praksis skal klare å skille disse to vurderingene. For de sakkyndige vil vurderingene antagelig bli mer rendyrket faglig innenfor egen profesjon. For aktørene for øvrig, kan det bli en mer krevende øvelse å ta stilling til om symptomtyngden i en diagnose skal lede til om den tiltalte er å anse som psykotisk i rettslig forstand eller ikke.

Vi mener det er nødvendig både med mer åpenhet om hvordan de sakkyndige gjennomfører undersøkelsene (mer om dette i punkt 2.1.), samt at aktørene må settes i bedre stand til faktisk å gjøre de vurderingene utvalget legger opp til. Til det siste, vil både dommere, advokater og representanter for påtalemyndigheten måtte tilegne seg nødvendig medisinsk kompetanse for å kunne være i stand til å vurdere om symptomtyngden i en psykose bør lede til straffrihet eller ikke. Dette kan ikke undervurderes og det forutsettes at gode opplæringsprogram utarbeides.

1.2.

Vi gir vår støtte til at det medisinske prinsippet videreføres, slik det argumenteres for i utredningen.

2. Sakkyndighet

2.1.

De sakkyndiges rolle er med jevne mellomrom utsatt for kritikk. Hvordan kan det demmes opp for fortsatt kritikk?

Vi mener lyd- og/eller bildeopptak av samtalene mellom observanden og de sakkyndige, er et viktig bidrag i riktig retning. Det bør, *med mindre det er hemmende for undersøkelsen*, være et naturlig utgangspunkt at samtalene sikres med opptak. Det er listet opp en del innvendinger mot dette i utredningen. Vi mener fordelene må vektas tyngre enn utredningen gjør, men vi erkjenner

samtidig at visse avklaringer først må til, bl.a. hvordan opptakene skal sikres og håndteres videre.

Et viktig argument for at opptak gjennomføres, er å tydeliggjøre at de sakkyndige ikke er i noen behandlerrolle, men opptrer på oppdrag fra retten. De er oppnevnt som rettslige sakkyndige for å bidra til å belyse straffbarhetsvilkåret tilregnelighet. De sakkyndige går på lik linje med politiet, inn på helt sentrale temaer i etterforskningen og berører naturlig nok hendelsen(e) som er omhandlet i siktelsen. Hvordan informasjonen kommer frem, vil i enkelte saker kunne være avgjørende for hvordan symptomtyngden for om det er psykose i rettslig forstand foreligger eller ikke. Som påtalemyndighetens representant i saken, er det lite tilfredsstillende ikke å vite hva eksakt som kom frem, og ikke minst *hvordan*. Til støtte for dette vises det til fagartikkel *Epistemologi og psykiatriske diagnoser: nødvendigheten av en fenomenologisk forståelse av psykotisk bevissthet* av Erling Inge Kvig og Steinar Nilssen (2014), hvor det bl.a. anføres at det er behov for flere refleksjoner om adekvate metoder for å undersøke og beskrive bevissthetsfenomener ved mentale forstyrrelser. Artikkelen viser om ikke annet at det er diskusjoner i det medisinske miljøet knyttet til hvordan undersøkelsene gjøres og hvordan informasjon innhentes. Dersom sakens aktører skal settes i bedre stand til å ta stilling til om en person er psykotisk i strafferettslig forstand, bør de samme aktørene gis mulighet til å ta større del i de undersøkelsene som faktisk gjøres for å belyse dette straffbarhetsvilkåret (jf. pkt. 1.1).

Som tilleggsargument anføres også at det med jevne mellomrom skjer at observanden mener seg misforstått eller feilsitert av de sakkyndige. Et opptak vil derfor også kunne være et viktig bidrag til å få rettet opp slike eventuelle feil.

Opptak av samtalen må tåles; både slik at de sakkyndige må "tåle" å bli evaluert, og at sakens aktører må tåle at det forefinnes enda mer informasjon å forholde seg til, når også opptakene av samtalene foreligger.

2.2.

Hva gjelder de sakkyndiges tilgang til journal/helseopplysninger, støttes herifra særuttalelsen i pkt. 18.1.4.2.2.

3. Samfunnsvern

3.1.

Hva gjelder minstetid, er det fra vårt ståsted gode grunner for å endre loven slik at det gis adgang til at det idømmes en lengre minstetid en dagens ordning, jf. de momentene som er skissert i punkt 24.3.5.3.

Geir Førnebo
førstestatsadvokat

Hilde Stoltenberg
statsadvokat

Kopi:
Riksadvokatembetet, postboks 8002 Dep, 0030 OSLO